

در رساله مجید زرارام صادق علیه السلام

اصول فقه (بحث چهارم - اصول عملیه)

بیان اصول اربعه

جلسه ۴۴۱

استاد شفیعی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

خلاصه بحث گذشته

اولین اصل از اصول عملیه، اصل استصحاب است.

تعریف استصحاب:

لغوی: «استصحبت هذا الشخص» إذا اتخذته صاحباً مرافقاً.

استصحاب بمعنای اخذ شیئی است بعنوان همراه.

اصطلاحی: ابقاء عملی آنچه که سابقاً ثابت بوده است.

اشکالاتی بر این تعریف وارد است.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

تعریف شیخ از استصحاب

ایشان در تعریف این قاعده می‌گویند: «إبقاء ما كان».

مراد از این إبقاء، إبقاء عملی نیست، بلکه مراد: «الحکم ببقاء ما كان» است.

مصنف: تعریف شیخ، تعریف خوبی است، اگر چه اشکالاتی بر آن وارد شده و لکن تمام آنها مردود

است.

جواب مصنف:

استصحاب یک قاعده است که از طرف شارع برای مقام عمل جعل شده و این قاعده طبق هر سه

مشرک، فرقی نمی‌کند، زیرا دلیل این ابقاء گاه حکم عقل است و گاه بناء عقلاء و گاه روایات.

آن دلیلی که اعتبار استصحاب را اثبات می‌کند، دخلی در مفهوم استصحاب ندارد.

بهترین تعریف استصحاب

به نظر مرحوم شیخ، این تعریف از استصحاب «إبقاء ما كان» از هر حیث، پسندیده است.

كما اینکه میفرماید: «إِنَّهُ أَسَدُّ التَّعَارِيفِ وَأَخْصَرُهَا».

ماهیت استصحاب

انَّ المراد من الاستصحاب هو القاعدة في العمل المجعولة من قبل الشارع...

مراد از استصحاب، آن قاعده ای است که در مقام عمل از جانب شارع جعل شده.

پس استصحاب، قاعده واحدی است که بر اساس آن مبانی سه‌گانه، دارای یک مفهوم است.

غایت الامر: دلیل بر اعتبار استصحاب، گاه اخبار و گاه بناء عقلاء و گاه اذعان عقل است که بواسطه

آن حکم شرع کشف می‌شود.

اشکال بر عدم جامعیت

انَّ التعريف المذكور لا يتكفل ببيان أركان الاستصحاب...

تعریف مذکور «ابقاء ما كان» شامل بیان اهم ارکان استصحاب (یقین سابق و شک لاحق) نمی‌شود.

جواب: این تعریف در عین اختصار، اشعار به هر دو رکن دارد.

یقین سابق، از کلمه «ما كان» فهمیده می‌شود.

شک لاحق، از کلمه «الابقاء» فهمیده می‌شود.

و ابقاء به معنای ابقاء حکمی، تنزیلی و تعبدی است و اصدار چنین حکمی فقط در مورد شک نسبت به

واقع حقیقی متصور است.